

BILAN

RAPPORT 2008/022

Broeksittard (L), Kerkstraat 33
Gemeente Sittard-Geleen

Archeologische Begeleiding

in opdracht van Woonmaatschappij ZO Wonen

Rapport-ID

Titel	Broeksittard (Limburg), Kerkstraat 33. Archeologische Begeleiding.	
ISSN	1572-3194-2008/022	
Rapportnummer	2008/022	
Aantal pagina's	36	
Opdrachtgever	Woonmaatschappij ZO Wonen	
Contactpersoon opdrachtgever	dhr. Schobben	
Onderzoekskader	Nieuwbouw thv. Kerkstraat 33	
Projectleider BILAN	Dhr. C. Verbeek	
Auteur(s)	Dhr. K. Verelst, Mw. A. van Waveren	
Kaarten en afbeeldingen	W. van der Voort	
Datum definitief	15-02-2008	
Digitale versie	15-02-2008	
Verzending definitief aan	Gemeente Sittard-Geleen	
Akkoord BILAN	C. Witteveen Directeur	C. Verbeek Senior-archeoloog

BILAN

B: Fontys Hogescholen, Mollergebouw
Prof. Goossenslaan 1-01, ruimte A 1.16, Tilburg
P: Postbus 90903, 5000 GD TILBURG
T: 0877 876322
F: 013 5360051
E: bilan@fontys.nl
W: www.bilan.nl

© BILAN 2008

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch databestand of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding.....	9
1.1 Administratieve gegevens project.....	9
1.2 Ligging van het plangebied.....	10
2 Kader en doelstelling van het onderzoek	11
2.1 Onderzoeksgeschiedenis.....	11
2.2 Archeologische verwachting.....	14
2.3 Doelstelling en methoden onderzoek.....	16
3 Resultaten.....	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Stratigrafie	18
3.3 Sporen en structuren.....	21
3.4 Vondsten en dateringen	21
4 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen	21
4.1 Synthese	21
4.2 Beantwoording onderzoeksvragen.....	22
5 Waardering en selectieadvies.....	22
5.1 Waardering	22
5.2 Selectieadvies.....	23
6 Literatuur.....	25
Bijlage 1: Programma van eisen.....	27
Bijlage 2: Overzicht archeologische perioden.....	35
Bijlage 3: Overzicht geologische perioden.....	36

Figuren

Fig. 1: Ligging van het plangebied. Bron topografische ondergrond: Kadata.....	10
Fig. 2: Ligging van de vrijgelegde bouwput, de oude kelder muur en de gefotografeerde profieldelen.	18
Fig. 3: Zicht op profiel NW-straatkant.....	19
Fig. 4: Profiel 1; zicht op ZW-straatkant.....	19
Fig. 5: Profiel 2: zicht op NO-straatkant.....	20
Fig. 6: Vlakoverzicht van werkput 1 (achterste gedeelte, richting ZO) en het bijbehorende ZW-profiel..	20

Samenvatting

Op 13 oktober 2005 verleende Woonmaatschappij ZO Wonen aan BILAN opdracht voor het uitvoeren van een archeologische begeleiding aan de Kerkstraat 33 te Broeksittard, gemeente Sittard-Geleen (provincie Limburg). De aanleiding van het onderzoek waren bodemversturende activiteiten in het kader van de sloop van het bestaande pand en de daaraan gekoppelde nieuwbouw. De werkzaamheden omvatten onder meer de uitbraak van bestaande funderingen, de verwijdering van de oude onderkeldering en de aanleg van een bouwput. Door de graafwerkzaamheden kunnen archeologische waarden verstoord worden. Door het bevoegd gezag werd daarom de uitvoering van een archeologisch onderzoek in de vorm van een begeleiding van de bodemversturende activiteiten opgelegd.

Het plangebied ligt in de directe omgeving van waarnemingen aan de Kerkstraat 3-5 betreffende een Romeins villacomplex waarbij funderingen met keien in harde specie met boog (ontlastingsboog of ingang hypocaust) en begeleidende vondsten (imbrices, tegulae, zandsteen, leisteen, basaltlava, tufsteen, spijkers, houtskool, een dierlijke tand en aardewerk) zijn aangetroffen. Zo blijkt in de Kerkstraat te Broeksittard niet alleen een Romeinse villa ter hoogte van huisnummers 3 en 5 te zijn gevonden, maar ook Romeins aardewerk (diverse wand- en bodemfragment-en) ter hoogte van huisnummer 23 en ter hoogte van de knik die de Kerkstraat maakt aan de Frans Halsstraat. Op basis van deze gegevens werd verwacht dat er zich in het plangebied Romeinse resten in relatie tot de westelijk gelegen villa zouden kunnen bevinden.

Bij de uitvoering van de archeologische begeleiding werd het vlak van de bouwput aangelegd tot op de maximale diepte van de voorgenomen bodemingrepen. In tegenstelling tot de verwachting werden, met uitzondering van een recente waterput, geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van resten (van een villacomplex) uit de Romeinse tijd of de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. De profielen van de bouwput waren ofwel verstoord tot op grote diepte (ca. 0,50 tot 2,00 meter beneden het straatniveau), ofwel gelijklopend met oude fundering.

Concluderend kan worden gesteld dat tijdens het onderzoek geen aanwijzingen werden gevonden voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Op grond van deze bevindingen wordt geadviseerd het plangebied vrij te geven. Dit advies betreft een selectieadvies dat door het bevoegd gezag dient te worden omgezet in een selectiebesluit.

1 Inleiding

Op 13 oktober 2005 kreeg BILAN opdracht van Woonmaatschappij ZO Wonen voor het uitvoeren van een archeologische begeleiding aan de Kerkstraat 33 te Broeksittard, gemeente Sittard-Geleen (provincie Limburg). De aanleiding van het onderzoek waren bodemversturende activiteiten in het kader van de sloop van het bestaande pand en de daaraan gekoppelde nieuwbouw. De werkzaamheden omvatten onder meer de uitbraak van bestaande funderingen, de verwijdering van de oude onderkeldering, en de aanleg van een bouwput. Bij de aanleg van de bouwput zou de bodem tot op grote diepte geroerd worden, zodat op deze plaats een archeologische begeleiding diende uitgevoerd te worden.

Het doel van de archeologische begeleiding was het vaststellen van de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de relatieve kwaliteit van de eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied. Het onderzoek werd uitgevoerd op basis van een Programma van Eisen (PvE). Dit PvE werd in oktober 2005 in opdracht van Woonmaatschappij ZO Wonen opgesteld door drs. C.L.F. Verbeek (BILAN)¹.

De projectleider van BILAN was drs. C.L.F. Verbeek. De dagelijkse technische leiding werd op locatie verzorgd door drs. K.F.M. Verelst. Het onderzoek vond plaats op 13, 14 en 18 april 2006 en werd uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 2.2..

1.1 Administratieve gegevens project

Provincie	Limburg
Gemeente	Sittard-Geleen
Plaats	Broeksittard
Straat	Kerkstraat 33
Centrumcoördinaten	x = 190217 / y = 334877
Kaartblad	60D
Opdrachtgever	Woonmaatschappij ZO Wonen
Uitvoerder	BILAN
CIS-code	17090
BILAN projectcode	B1096
Bevoegd gezag	Gemeente Sittard-Geleen (Mevr. M. Aarts)
Uitvoeringsperiode	april 2006
Beheer en plaats documentatie	Provinciaal Depot van Limburg

¹ C.L.F. Verbeek, 2005.

1.2 Ligging van het plangebied

Het plangebied is gelegen in de kern van Broeksittard (provincie Limburg) en is kadastraal bekend onder sectie H nummer 219. Op het moment van het onderzoek was het plangebied reeds ingericht als bouwterrein. De op te graven zone besloeg een terrein van circa 625 m². Het plangebied is sinds 1923 grotendeels bebouwd.

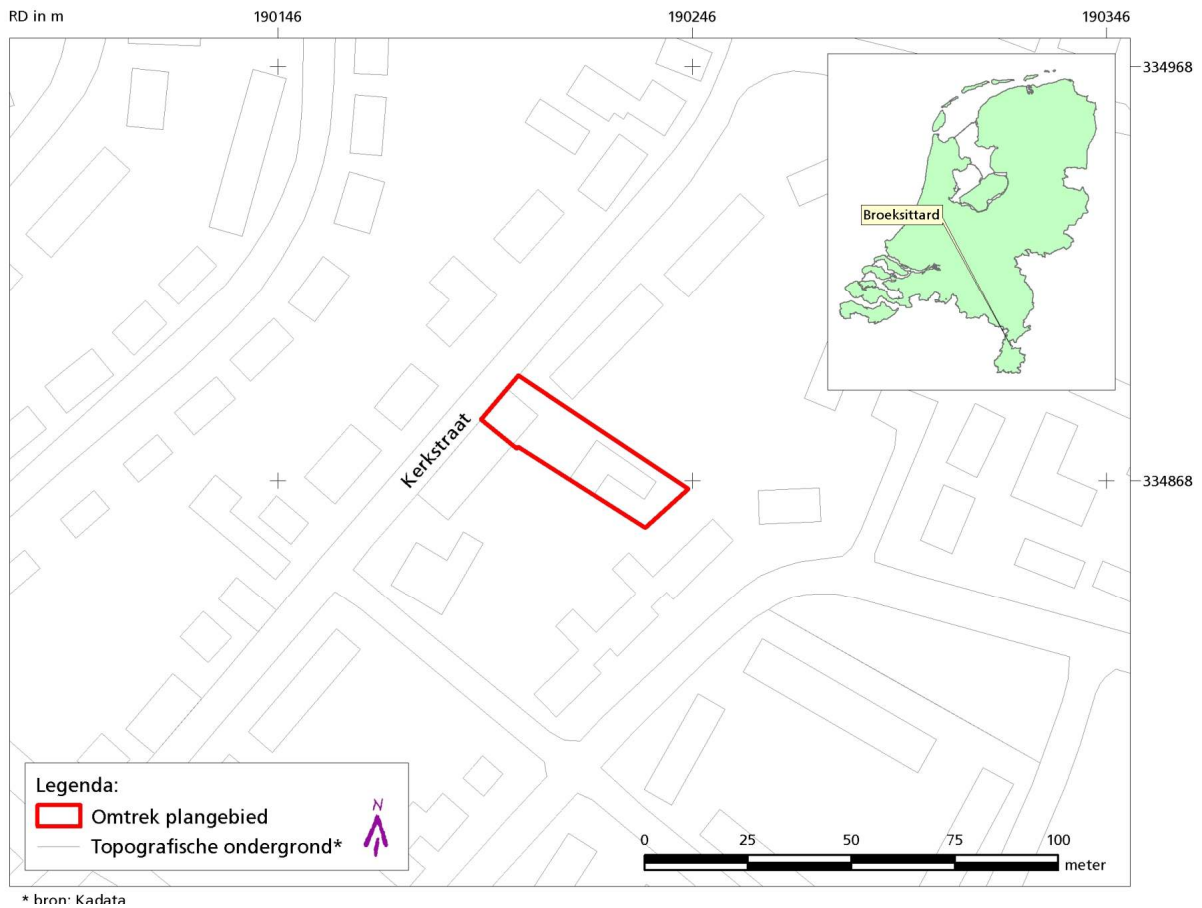

Fig. 1: Ligging van het plangebied. Bron topografische ondergrond: Kadata.

2 Kader en doelstelling van het onderzoek

2.1 Onderzoeksgeschiedenis

Aanleiding voor het uitvoeren van archeologische onderzoek was de aanvraag van een sloopvergunning. Voorafgaand aan onderhavig onderzoek heeft in het plangebied geen archeologisch onderzoek plaats gevonden waardoor het noodzakelijk was om enig vooronderzoek te doen. Dit vooronderzoek heeft als doel inzicht te krijgen in de ligging van het plangebied ten opzichte van reeds bekende archeologische waarnemingen en landschappelijke eenheden. Op grond van de resultaten van het vooronderzoek kan voor het plangebied een archeologische verwachting opgesteld worden.

2.1.1 Resultaten vooronderzoek

Geologie en Bodem

Gezien het ontbreken van een gedetailleerd vooronderzoek in het betreffende plangebied wordt hier een overzicht gegeven van de geologische ligging van het terrein en de geomorfologische eenheden en bodemtypen die daarin voorkomen.

In geologisch opzicht maakt het grondgebied van de gemeente Sittard-Geleen deel uit van het Limburgs Massief dat gekenmerkt wordt door een stelsel van zuidoost-noordwest georiënteerde 'tektonische' breuklijnen². De breuklijnen verdelen het Massief in slenken ofwel dalingsgebieden, en horsten ofwel opheffingsgebieden. De breuken die in de ondergrond van Limburg voorkomen hebben een belangrijke rol gespeeld in de later sedimentatie- en erosiegeschiedenis van het gebied. Voor een deel zijn de breuken in het landschap te herkennen als terreinhellingen, zoals langs de Feldebiss. De Feldebiss, die globaal van Born over Sittard naar Schinveld loopt, is de breuk die de zuidelijke begrenzing van de Roerdalslenk vormt. Deze *Roerdalslenk*, ook wel Centrale Slenk genoemd daalt het sterkst en de oude formaties hierin zijn diep weggezonden en bedekt met dikke pakketten jongere sedimenten. Door de dalende werking in de Roerdalslenk kwam Zuid-Limburg, dat eerst in een dalingsgebied lag, op de rand van het Noordzeebekken, later in een opheffingsgebied te liggen³. Het gevolg hiervan is, dat erosie in dit gebied vanaf het Holoceen overheerst en rivieren zich dieper in konden snijden waardoor een terrassenlandschap is ontstaan. Een indicatie van de hoogteligging van de verschillende grondgebieden binnen de gemeente komt tot uitdrukking in het verschil hierin ten opzichte van NAP. De hoogten variëren van minder dan 50 m +NAP in het noorden van de gemeente tot meer dan 100 m +NAP in het zuiden. De geologische formaties die in het grondgebied aan of dicht aan het oppervlak voorkomen zijn van pleistocene en holocene ouderdom (tabel 1). Belangrijk voor de interpretatie van het huidige landschap zijn de ontwikkelingen tijdens het Pleistoceen en het Holoceen.

² Berendsen, 1998; Felder & Bosch, 1989.

³ Berendsen, 1998.

Pleistoceen

Tijdens de laatste fasen van het midden pleistoceen (Elsterien en Saalien) was het noordelijke deel van Nederland bedekt met landijs. In het zuiden van Nederland heersten periglaciaire omstandigheden, vergelijkbaar met die op de toendra's in noordelijk Siberië. Veruit het belangrijkste en nu nog over grote oppervlakten aan het maaiveld liggende sediment is de in het midden- en laat pleistoceen afgezette löss⁴. Löss is een zeer fijnkorrelig sediment dat oorspronkelijk onder extreem koude en droge omstandigheden door de wind is afgezet tijdens de voorlaatste (Saalien: 200.000-130.000 jaar geleden) en de laatste ijstijd (Weichselien: 120.000-10.000 jaar geleden). In het midden-pleistoceen heeft de Maas in Limburg dikke pakketten zand en grind afgezet (Formatie van Veghel). Door insnijdingen van de rivier zijn hierin verschillende terrassen ontstaan. In het laat pleistoceen (13.000 jaar geleden) heeft de Maas zowel klei als zand aangevoerd. Deze afzettingen worden gerekend tot de Formatie van Kreftenheye en worden aangetroffen op verschillende terrasniveaus⁵.

Holoceen

In het Holoceen vonden er geen belangrijke natuurlijke wijzigingen van het laat-pleistocene reliëf meer plaats. Onder invloed van een belangrijke temperatuurstijging maakte de koudeminnende, open vegetatie van het Weichselien plaats voor een gesloten berkenbos, gevolgd door een vegetatie van meer warmteminnende soorten. Door de gesloten vegetatiestructuur bleven erosie en sedimentatieprocessen voornamelijk beperkt tot de actieve beekdalen. Binnen de stroombeddingen kon nog wel erosie en sedimentatie plaatsvinden, waardoor hier nog plaatselijk klei en zand werden afgezet. Door de afvoer van een grote hoeveelheid Maaswater door het Julianakanaal en door de bedijking van de Maas is de sedimentatie over de gehele Maasvlakte tot staan gebracht.

Uitermate bepalend voor het huidige landschap zijn de rivieren en beeklopen die zich in de loop van de tijd tot diep in de oudere sedimenten hebben ingesneden⁶. Diep uitgesleten dalen en steile hellingen langs de Maas en (de belangrijkste) beken zijn karakteristiek voor het huidige landschap. Bij de samenvloeiing van de Geleenbeek en de Roode beek lag een omvangrijk broekbosgebied. In de hoge Middeleeuwen werden delen hiervan ontwaterd en werden er nederzettingen als Broeksittard (1144 Bruchsitert) en Leyenbroek gesticht⁷.

Binnen de gemeente Sittard-Geleen bevindt de overgang van de fluviatiele sedimenten zoals rivierklei⁸, naar de met löss bedekte sedimenten zich ongeveer op de lijn van Born naar Nieuwstadt⁹. Ten zuiden van deze overgang varieert de dikte van het lösspakket van enkele meters tot plaatselijk meer dan tien meter. Langs de begrenzing met de fluviatiele sedimenten is de dikte van het lösspakket beperkt tot 1 à 2 m. Ook heeft de löss in deze 'overgangszone' een lager siltgehalte (% 2-50 m μ) en plaatselijk enige bijmenging met materiaal van lokale oorsprong, waardoor daar het zandgehalte hoger is en sprake is van zandige leem ten opzichte van de siltige leem in het zuiden.

⁴ Stiboka, 1970.

⁵ Stiboka, 1970.

⁶ Stiboka, 1970.

⁷ Renes, 1988.

⁸ Tot deze fluviatiele sedimenten wordt ook de klei gerekend die langs beken werd afgezet.

⁹ Zie bodemkaart; DLO/Staring Centrum 1993.

2.1.2 Bodem

Het grondgebied van de gemeente Sittard-Geleen bestaat voor een groot deel uit pleistocene lössgronden. Na de laatste ijstijd, vanaf ca. 10.000 jaar geleden, verbeterde het klimaat geleidelijk en kon zich een dichte begroeiing ontwikkelen, waardoor verdergaande verplaatsing van zand en löss werd tegengegaan en bodemvorming kon optreden. Doordat in de top van de löss bodemvorming heeft plaatsgevonden komen in deze lössgronden leembrikgronden en leemgronden voor. Tenzij in latere perioden natuurlijke en/of antropogene verstoringen hebben plaatsgevonden zoals afdekking door colluvium of verploegen of afgraven van de grond, zijn deze bodems nu nog dikwijls te herkennen aan de aanwezigheid van één of meer bodemhorizonten.

Vanwege zijn ligging binnen de bebouwde kom is aan het plangebied op de bodemkaart geen bodemtype toegekend. Volgens de geomorfologische kaart¹⁰ bevindt het plangebied zich in de daluitspoelingswaaier van de Geleenbeek. Op grond van extrapolatie van de bodemtypen die buiten de bebouwde kom in deze geomorfologische eenheid voorkomen mogen ter plaatse van het plangebied ooivaaggronden in zandige leem verwacht worden. Deze ooivaaggronden behoren tot de leemgronden en hebben zich ontwikkeld in colluviaal aan de hellingvoet aanwezige löss.

leemgronden

Leemgronden worden gerekend tot de vaaggronden omdat een duidelijke profielopbouw bij deze gronden ontbreekt. De A-horizont van deze bodems gaat bij gebrek aan bodemvorming vrijwel direct over in het moeder materiaal ofwel de C-horizont. Afhankelijk van kenmerken als dikte van het pakket en de kleur van de A- en/of C-horizont van deze bodems worden eerd- en vaaggronden onderscheiden.

Vaaggronden worden onderverdeeld in ooivaaggronden en poldervaaggronden. Vaaggronden komen voor ter hoogte van sterk geërodeerde plateauranden en in lager gelegen delen van het landschap zoals de droge dalen en beekdalen¹¹. In deze delen van het landschap, waar terreinen nog altijd onderhevig zijn aan erosie bevinden zich *in situ* restanten van geërodeerd lösssediment: het zogenaamde colluvium. In dit colluvium heeft doorgaans nog betrekkelijk weinig bodemvorming plaatsgevonden en het sediment wordt getypeerd door een humeuze textuur en de aanwezigheid van bijvoorbeeld houtskool, puinsplinters en kiezeltjes tot op grote diepte. In de homogene, vaak slappe massa ontbreken duidelijk hydromorfe kenmerken, zoals oxidatie-reductieplekken en mangaanconcreties. Op plaatsen waar de Bt-horizont is verdwenen, zoals op steile hellingen, ligt al dan niet ontkalkt C-materiaal aan het oppervlak. In deze gronden heeft geen zichtbare bodemvorming plaatsgevonden en daarom worden deze wel tot de ooivaaggronden gerekend.

¹⁰ Staring Centrum/RGD, 1989.

¹¹ DLO-Staring Centrum, 1993: code L.

Archeologische waarden

Het plangebied aan de Kerkstraat 33 bevindt zich in de kern van Broeksittard, een nederzetting die in de hoge Middeleeuwen werd gesticht¹² in een ontwaterd deel van een omvangrijk 'broekbosgebied' bij de samenvloeiing van de Geleenbeek en de Rode beek. In de grotere beekdalen liggen plaatselijk broekgebieden. 'Broek' is van oorsprong een middeleeuws woord en betekent laag. Het water dat van de hogere gronden afstroomde bleef in deze 'broek'-gebieden staan waardoor veengroei kon plaatsvinden¹³.

Uit de reeds bekende waarnemingen blijkt dat het plangebied in de directe omgeving ligt van enkele waarnemingen aan de Kerkstraat 3-5 betreffende een Romeins villacomplex. Op de betreffende locatie zijn funderingen met keien in harde specie met boog (ontlastingsboog of ingang hypocaust) en begeleidende vondsten zoals imbrices, tegulae, zandsteen, leisteen, basaltlava, tufsteen, spijkers, houtskool, een dierlijke tand en aardewerk aangetroffen (Archis-waarnemingsnrs. 38409 en 52413). De exacte locatie van dit villacomplex was in het verleden niet geheel duidelijk. Door allerlei oorzaken, zoals onduidelijke verslaglegging en foutieve coördinaten, is hierover geruime tijd discussie gevoerd. Een publicatie van Ries van Doorn (augustus 2005)¹⁴ localiseerde de Romeinse villa definitief waarbij de coördinaten van diverse Romeinse vondsten uit 1949 zijn vastgelegd. Zo blijkt in de Kerkstraat te Broeksittard niet alleen een Romeinse villa ter hoogte van huisnummers 3 en 5 te zijn gevonden, maar ook Romeins aardewerk (diverse wand- en bodemfragment-en) ter hoogte van huisnummer 23 (Archis-waarnemingsnr. 401165) en ter hoogte van de knik die de Kerkstraat maakt aan de Frans Halsstraat.

2.2 Archeologische verwachting

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt verwacht dat in het plangebied Romeinse (villa)resten in relatie tot een westelijk daarvan gelegen villa kunnen worden aangetroffen. Ook mag niet worden uitgesloten dat zich in het plangebied resten bevinden die dateren uit de hoge Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. In de volgende alinea's worden de verschillende relevante archeologische perioden en hun landschappelijke context globaal en kort beschreven.

Romeinse tijd (12 voor tot 450 na Chr.)

Met de komst van de Romeinen eindigt de prehistorie en begint de periode waaruit naast archeologische bronnen ook geschreven bronnen voor handen zijn. In de Romeinse tijd ging de bewoning zich concentreren in kleine gehuchten die vaak aan de rand lagen van de uitgestrekte akkerarealen. Ook kwam het landschap nog meer ten dienste van de mens te staan, wat leidde tot een sterke afname van het bosbestand¹⁵.

In de eerste eeuw na Chr. kwam in Noordwest-Europa een opvallend, en in Limburg zeer veel voorkomend, Romeins nederzettingstype op: de villa's. Een villa kan worden omschreven als een agrarisch bedrijf, geïntegreerd in de sociale en economische organisatie van de Romeinse wereld, dat over het algemeen bestond uit een hoofdgebouw met eventuele bijgebouwen en een stuk grond (ager) voor de verbouw van gewassen. De Nederlandse villa's zijn éénvormig en in het algemeen relatief eenvoudig. In de ligging van de villa's zijn twee patronen zichtbaar.

¹² Renes, 1988.

¹³ Stortelder et.al, 1998

¹⁴ R. van Doorn, 2005

¹⁵ Tack, e.a., 1993.

Eenzijds liggen ze op de plateaus of op flauwe hellingen, anderzijds kunnen ze ook aan de hellingvoet voorkomen. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen het echte villa-landschap van Zuid-Limburg en het gebied ten noorden daarvan waar inheemse huistypen bleven domineren¹⁶. Het grondgebied van de gemeente Sittard-Geleen maakt deel uit van het Zuid-Limburgs Villa-landschap.

Vroege- en hoge Middeleeuwen (ca. 450 – ca. 1300 n. C.)

De val van het Romeinse Rijk en de komst van de Germanen markeert het begin van de vroege Middeleeuwen (450 - 1050 n. C.). Aanwijzingen voor bewoningscontinuïteit in de overgangperiode van de Romeinse tijd naar de vroege Middeleeuwen staan tegenover een sterke bevolkingsafname die tegelijkertijd plaatsvond. De grootschalige landbouw moest plaatsmaken voor een kleinschalige, op zelfvoorziening gerichte economie met als bijkomend voordeel dat een licht herstel optrad van het bosareaal. Dit herstel was echter van korte duur. Vanaf de Karolingische tijd werd het landbouwareaal onder invloed van een sterke bevolkingsgroei voortdurend uitgebreid, waarbij tevens het areaal heidevelden sterk toenam.

Over de nederzettingenpatronen in de vroege Middeleeuwen is de beschikbare informatie beperkt. De bewoning verschoof geleidelijk van de plateaus naar de beekdalen, in de directe omgeving van waterlopen of bronnen of op iets hogere plekken aan de rand van een dal. Zo liggen de oudste vroegmiddeleeuwse nederzettingen in het Maasdal op oeverwallen van de Maas (Papenhoven en Grevenbicht). In het noorden van Zuid-Limburg vertoont het vroegmiddeleeuwse nederzettingenpatroon een verrassende overeenkomst met dat uit de late Bandkeramiektijd¹⁷.

In de hoge Middeleeuwen, tussen 1000 en 1300 AD, werden de grote zuidlimburgse plateaugebieden ontbost en in cultuur gebracht. Door gebrek aan analysegegevens, is een exacte indeling van de ontginningen zoals die bijvoorbeeld bekend is uit Brabant nog niet te geven. De oudste plateau-nederzettingen liggen vaak aan de randen van de plateaus, in de omgeving van droge dalen die in de hellingen zijn ingesneden. Dergelijke dalen vormden een natuurlijke toegangsweg naar het plateau. Ook ontstonden nederzettingen op de grenzen van graslanden in lage dalen die nog regelmatig onder water liepen en hoger gelegen bouwlanden. Aan die grensligging danken veel nederzettingen hun langgerekte vorm. Ook later bleef de bewoning geconcentreerd in de oude dorpen in de dalen, hoewel deze dorpen door de ontginningen steeds verder van het bosgebied af kwamen te liggen. In de hoge Middeleeuwen werd een groot aantal kastelen gebouwd. Hooggelegen kastelen wijzen op hoge ouderdom. Latere kastelen lagen in lage en natte gebieden, waarin een waterhoudende gracht kon worden aangelegd¹⁸.

¹⁶ Roymans, 1996.

¹⁷ Renes, 1988.

¹⁸ Renes, 1988.

Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (ca. 1300 – ca 1800 n. C.)

Vanaf de late Middeleeuwen werden ook de lagere delen van het landschap ingrijpend door de mens beïnvloed. Omstreeks 1300 waren nog slechts weinig onontgonnen gebieden over. De laatste bossen kwamen steeds meer onder druk te staan door de behoeften van een groeiende bevolking. Het grootste deel ervan degenereerde tot 'heide': struikgewas en open landschap. Ook de onontgonnen gronden in de natte broekgebieden of op steile hellingen waren niet langer veilig. De elzenbossen in de beekdalen en andere laag gelegen gebieden werden ontgonnen ten behoeve van de vergroting van het areaal weidegrond. Nog meer dan voorheen concentreerde de bewoning zich tussen de voor akkerbouw geschikte gronden en voor veeteelt geschikte weide arealen. Door de bevolkingsgroei werd de druk echter steeds groter en was men genoodzaakt om ook op de plateaus en in onontgonnen heide- en broekgebieden nederzettingen te stichten.

2.3 Doelstelling en methoden onderzoek

De voorgenomen bodemingrepen, bestaande uit de sloop van het bestaande pand en de daarop volgende nieuwbouw, omvatten onder meer de uitbraak van bestaande funderingen, de verwijdering van de oude kelder, en de aanleg van een bouwput. Als zodanig vormen de bodemingrepen een bedreiging voor de eventueel aanwezige archeologische waarden, waardoor archeologisch onderzoek – hetzij in de vorm van opgraven, behoud of archeologische begeleiding – noodzakelijk was. Gezien de aard van de voorgenomen bodemingrepen werd door het bevoegd gezag besloten dat een archeologische begeleiding diende te worden uitgevoerd.

2.3.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

De archeologische bouwbegeleiding had tot doel het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische resten, en diende daarnaast inzicht te verschaffen in de gaafheid en conserveringsconditie van de eventueel aanwezige archeologische resten. Hierbij diende ook de aard, de omvang en de datering van de aanwezige sporen te worden vastgesteld.

Het onderzoek diende antwoord te geven op de volgende, in het PvE vastgelegde, onderzoeksvragen:

- *Zijn binnen het plangebied archeologische waarden/vindplaatsen aanwezig?*
- *Wat is de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden/vindplaatsen?*
- *Wat is de omvang van deze vindplaatsen binnen het plangebied?*
- *Tot welk complextype behoren deze vindplaatsen?*
- *Zijn binnen het plangebied resten van een Romeins villacomplex aanwezig?*
- *Worden de archeologische vindplaatsen door de toekomstige nieuwbouw bedreigd?*

2.3.2 Methode

Conform het Programma van Eisen diende ter plaatse van de Kerkstraat 33 een werkput aangelegd te worden met een totale oppervlakte van circa 625 m². Het vlak van de bouwput diende hierbij aangelegd te worden op de maximale diepte van de voorgenomen bodemingrepen. Zowel het aangelegde vlak, als de stort dienden vervolgens met een metaaldetector onderzocht te worden. Bij de aanleg van het vlak werden, waar zinvol geacht, het vlak en de profielen opgeschaafd. Van waardevolle en archeologisch informatieve vlakken en profielen werden tekeningen en/of foto's gemaakt. De archeologische begeleiding werd uitgevoerd volgens de normen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 2.2.

3 Resultaten

3.1 Inleiding

Conform het Programma van Eisen werd ter plaatse van Kerkstraat 33 een put gegraven van circa 625 m² waartoe in eerste instantie de oude keldermuren en andere nog aanwezige fundering gesloopt dienden te worden. Doordat de keldermuren (en andere funderingen) alleen met een tandbak konden worden gesloopt, was het niet mogelijk een vlak aan te leggen en was er aanvankelijk weinig mogelijkheid tot het doen van archeologisch onderzoek. In overleg met de kraanmachinist werd besloten over te gaan op het gebruik van een gladde bak, waarmee het vlak 'schraperwijs' verdiept kon worden in lagen van ca. 10 cm. De bouwput kon vervolgens onder archeologische begeleiding uitgegraven worden tot op de maximale diepte van de voorgenomen bodemingrepen.

Tijdens het onderzoek werden in de werkput verschillende delen van het profiel bestudeerd. Het ZW-profiel (fig. 4) aan de straatzijde moest door de ernaast gelegen bebouwing schuin aangelegd worden. Omdat het betreffende profiel verstoord bleek te zijn werd ook een deel van het NO-profiel (fig. 5) bestudeerd. Aansluitend daarop werd meer naar achteren toe - richting huisnummer 22-24, gelegen aan 'Achter Spitsbergen' - alsnog een deel van het ZW-profiel, gezien zijn onverstoordheid, d.m.v. foto's gedocumenteerd (fig. 6).

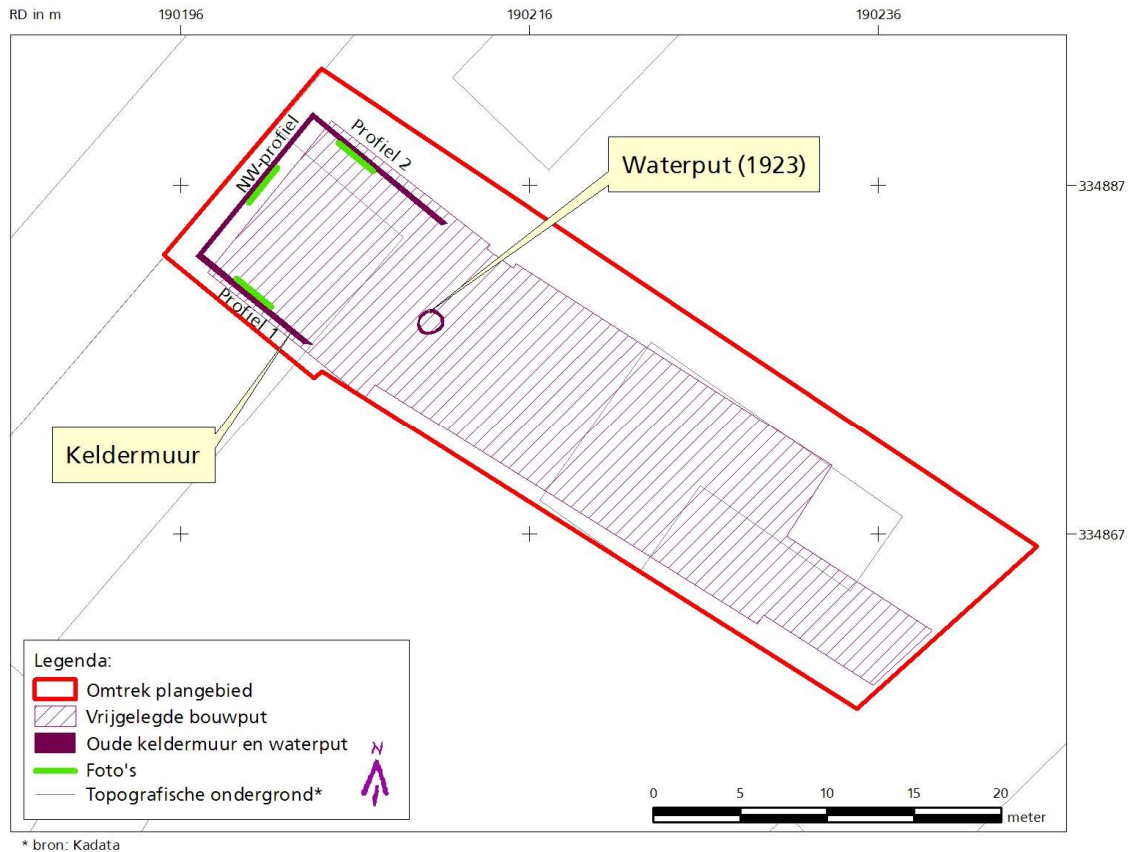

Fig. 2: Ligging van de vrijgelegde bouwput, de oude keldermuur en de gefotografeerde profieldelen.
Bron: Woonmaatschappij ZO Wonen.

Gezien de afwezigheid van archeologische waarden, en de tijdens het onderzoek gebleken verstoring van de bestudeerde profielen, werd het weinig zinvol geacht om vlaktekeningen en/of profieltekeningen te maken.

3.2 Stratigrafie

In tegenstelling tot de gestelde verwachting (zie 2.1.1) werden geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een villacomplex uit de Romeinse tijd. Wel werd ter hoogte van de zuidoostelijke uitgekomen keldermuur een recente bakstenen waterput (zie fig. 2) gevonden. Gezien de vulling van de waterput en het type en formaat van de gebruikte baksteen is een directe link te leggen met de bebouwing uit 1923.

In grote lijnen kan gesteld worden dat de profielen aan de straatkant van de bouwput:

- ofwel tot op grote diepte verstoord waren door de uitbraak van oude kelder muren, ca. 2,0 meter beneden het huidige straatniveau; vgl. profiel NW-straatkant, (fig. 3);
- ofwel gelijklopend waren met oude fundering waardoor geen profielopname kon plaats vinden; vgl. profiel 1 ZW-straatkant, (fig. 4);
- ofwel tot op ca. 0,50 tot 0,70 meter diepte verstoord waren door de aanleg van een verhardingslaag; vgl. profiel 2 NO-straatkant, (fig. 5) met een scherpe overgang tussen de recente verhardingslaag en de onderliggende onverstoorde löss.

Fig. 3: Zicht op profiel NW-straatkant
Foto: K.F.M. Verelst, 13 april 2006.

Fig. 4: Profiel 1; zicht op ZW-straatkant.
Foto: K.F.M. Verelst, 13 april 2006.

Fig. 5: Profiel 2: zicht op NO-straatkant.
Foto: K.F.M. Verelst, 14 april 2006.

Fig. 6: Vlakoverzicht van werkput 1 (achterste gedeelte, richting ZO) en het bijbehorende ZW-profiel.
Foto: K.F.M. Verelst, 18 april 2006.

Hoewel het ZW-profiel door de ernaast liggende bebouwing steeds verstoord was, leek het achterste gedeelte van dit profiel richting huisnummer 22-24, gelegen aan 'Achter Spitsbergen' onverstoord (fig. 6). Uit inspectie van de bouwplannen uit 1923 blijkt dit inderdaad te kloppen, aangezien in deze hoek nooit bebouwing heeft gestaan. Dit ZW-profiel bestond uit een ca. 30 cm dikke donkerbruin-zwarte bouwvoor met daaronder een dik pakket donkerbruine löss. Ook hier werd op de overgang van de bouwvoor naar de lichter gekleurde löss, het vermoedelijke niveau waarop ter hoogte van Kerkstraat 3-5 (nl. 0,35 meter –Mv) resten werden teruggevonden, geen enkele archeologische indicator aangetroffen. Op een dieper niveau (ca. 1,70 meter –Mv) ging de lemigheid van de bodem over in zandigheid. Tijdens de archeologische begeleiding werden van dit profiel geen detailopnames van het profiel gemaakt.

3.3 Sporen en structuren

In de werkput werden, met uitzondering van een recente waterput geen archeologische sporen en structuren aangetroffen.

3.4 Vondsten en dateringen

Met uitzondering van een recente waterput werden geen archeologisch waardevolle vondsten aangetroffen. De waterput werd op grond van zijn vulling en de aard en het type baksteen gedateerd in de periode vanaf 1923, het jaar waarin ook de overige bebouwing binnen het plangebied was gerealiseerd.

4 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen

4.1 Synthese

Het plangebied aan de Kerkstraat 33 bevindt zich in de kern van Broeksittard. Naar verwachting (zie 2.2) zouden in het plangebied restanten van een Romeinse villa en/of daaraan gerelateerde vondsten kunnen worden aangetroffen alsook resten uit de hoge Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd.

Tijdens de archeologische begeleiding werden echter geen archeologische waarden aangetroffen die dateren uit de, in de vooropgestelde verwachting genoemde perioden. Er zijn derhalve ook geen aanwijzingen dat in het plangebied sprake is van een vindplaats. Het ontbreken van aanwijzingen zou als volgt kunnen worden geïnterpreteerd:

- ofwel strekte de Romeinse villa zich nooit uit tot huisnummer 33;
- ofwel zijn de Romeinse resten (muren en scherven) weggegraven/vergraven tijdens de bouw van het huis in 1923, en de daarmee samenhangende sloopwerkzaamheden in 2005-2006 (de grond was ter hoogte van de bebouwing uit 1923 plaatselijk verstoord van 0,50 tot 2,00 meter beneden straatniveau);
- ofwel zijn de meldingen met betrekking tot de Romeinse vondsten, de Romeinse villa en het Romeinse schervenmateriaal, niet accuraat genoeg.

Gezien de resultaten van het onderzoek heeft het plangebied een beperkte informatiewaarde.

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Het onderzoek diende antwoord te geven op de volgende, in het PvE vastgelegde vragen:

- *Zijn er binnen het plangebied archeologische waarden/vindplaatsen aanwezig?*

Tijdens de archeologische begeleiding werden noch archeologische waarden, noch vindplaatsen aangetroffen.

- *Wat is de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden/vindplaatsen?*

Niet van toepassing.

- *Wat is de omvang van deze vindplaatsen binnen het plangebied?*

Niet van toepassing.

- *Tot welk complextype behoren deze vindplaatsen?*

Niet van toepassing.

- *Zijn binnen het plangebied resten van een Romeins villacomplex aanwezig?*

Neen.

- *Worden de archeologische vindplaatsen door de toekomstige nieuwbouw bedreigd?*

Niet van toepassing.

5 Waardering en selectieadvies

5.1 Waardering

Gezien de resultaten van het onderzoek, waaruit blijkt dat zich in het plangebied geen archeologische waarden bevinden, dient voornamelijk (conform de KNA versie 2.2) een waardering te worden gegeven voor het onderzoeksgebied.

De waardstelling, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 2.2) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit (tabel 1). Door het ontbreken van enige archeologische waarden is een uitspraak over de belevingswaarde weinig zinvol. Dezelfde redenering gaat op voor de fysieke kwaliteit en de inhoudelijke kwaliteit.

		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord		
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	Wordt niet gescoord		
	Conservering	Wordt niet gescoord		
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	Wordt niet gescoord		
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde	Niet van toepassing		
	representativiteit	Niet van toepassing		

Tabel 1: Waarderingstabel

Overeenkomstig de waardstelling KNA versie 2.2 is een vindplaats bij een score voor fysieke kwaliteit van meer dan vier punten behoudenswaardig. De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria zonder score levert de vindplaats geen predikaat 'behoudenswaardig' op. Door het ontbreken van enige informatie mag de informatiewaarde van de locatie als laag worden beschouwd.

5.2 Selectieadvies

Bij de uitvoering van de archeologische begeleiding werd het vlak van de bouwput aangelegd tot op de maximale diepte van de voorgenomen bodemingrepen. In tegenstelling tot de verwachting werden, met uitzondering van een recente waterput, geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van resten (van een villacomplex) uit de Romeinse tijd of de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. De profielen van de bouwput waren ofwel verstoord tot op grote diepte (ca. 0,50 tot 2,00 meter beneden het straatniveau), ofwel gelijklopend met oude fundering.

Concluderend kan worden gesteld dat tijdens het onderzoek geen aanwijzingen werden gevonden voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Op grond van deze bevindingen wordt geadviseerd het plangebied vrij te geven. Dit advies betreft een selectieadvies dat door het bevoegd gezag dient te worden omgezet in een selectiebesluit.

6 Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 1998.** *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie.* Van Gorcum, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 1997.** *Landschappelijk Nederland. Fysische geografie van Nederland.* Van Gorcum, Assen.
- Brinkkemper O.(red.),2000.** *Handboek van ROB-specificaties.* Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Carmiggelt A. en P.J.W.M. Schulten, 2002** *Veldhandleiding Archeologie.* College voor Archeologische Kwaliteit, Zoetermeer.
- CvAK, 2005** College voor Archeologische Kwaliteit, *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (K.N.A.), versie 2.2.* College voor Archeologische Kwaliteit, Den Haag.
- Doorn R. van, 2005.** *Romeins Broeksittard. Samenvattingen van meldingen, metingen en misverstanden.* Werkgroep Archeologie Sittard, Sittard.
- Felder, W.M., & P.W. Bosch, 1989.** *Geologische kaart van Zuid-Limburg en omgeving. Afzettingen van de Maas, schaal 1: 50.000.* Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Renes, J., 1988.** *De geschiedenis van het Zuidlimburgse cultuurlandschap.* Maailandse monografieën (groot formaat) 6. Van Gorcum, Assen/Maastricht.
- Roymans, N., 1996.** The Sword or the Plow, Regional dynamics in the romanisation of Belgic Gaul and the Rhineland area. In: N. Roymans (ed.); *From the Sword to the Plough.* Amsterdam University Press, Amsterdam.
- Stortelder, A.H.F. et.al , 1998.** Broekbossen, Boscosecosystemen van Nederland. Natuurhistorische bibliotheek 66. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Tack, G., P. van den Brempt & M. Hermy, 1993.** *Bossen in Vlaanderen. Een Historische ecologie.* Kredietbank en Stichting Leefmilieu, Leuven.
- Verbeek C.L.F., 2005.** *Programma van Eisen Archeologische Begeleiding Sittard, Kerkstraat 33.* Bilan, Tilburg, 2005.

Kaarten

- DLO-Staring Centrum, 1993.** *Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000 (herziene uitgave), Blad 59-60 W/O (68 West. 68 Oost Sittard).* DLO-Staring Centrum, Wageningen.
- Staring Centrum/RGD, 1989.** *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, kaartbladen 59 Genk, 60 Sittard, 61 Maastricht en 62 Heerlen.* Staring Centrum/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.
- Stiboka, 1964.** *De bodemgesteldheid van het ruilverkavelingsgebied Land van Swentibold (P24). Stiboka-Rapport nummer 596.* Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Stiboka, 1970.** *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, kaartblad 60 Oost Sittard.* Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Stiboka, 1970.** *Toelichting op de bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000, kaartbladen 59 Peer, 60 West Sittard en 60 Oost Sittard.* Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Bijlage 1: Programma van eisen

BILAN

Postbus 90903
5000 GD Tilburg
t: 0877 876322
f: 013 5360051
e: bilan@fontys.nl
l: www.bilan.nl

Programma van Eisen

Archeologische Begeleiding

Sittard, Kerkstraat 33

Datum: 11/10/2005

Versie 1

LOCATIE	Sittard, Kerkstraat 33
PROJECT	Sittard, Kerkstraat 33

PLAATS BINNEN ARCHEOLOGISCH PROCES

Archeologische begeleiding

OPSTELLER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteurs	Bilan drs. C.L.F. Verbeek Postbus 90903 5000 GD Tilburg email: c.verbeek@fontys.nl 06-50992934 0877-876322	10/10/2005	
Projectleider (senior archeoloog)	Bilan drs. C.L.F. Verbeek Postbus 90903 5000 GD Tilburg email: c.verbeek@fontys.nl	10/10/2005	
Mede-opstellers			

OPDRACHTGEVER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	Woonmaatschappij ZO Wonen Postbus 13 6130 AA Sittard contactpersoon: dhr. Schobben 046-4209714		

BEVOEGD GEZAG	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Gemeente			
Provincie	Gemeente Sittard-Geleen Postbus 18 6130 AA Sittard contactpersoon: Marion Aarts email: marion.aarts@sittard-geleen.nl tel: 046-4777456		
Overig / onbekend (toelichten)			
ROB (beschermd monument / projectvergunning / grote projecten)			

UITVOEREND BEDRIJF / INSTELLING*

Naam	Bilan
Contactpersoon	Frank vanden Biggelaar
Telefoon / e-mail	0652352861 f.vandenbiggelaar@bilan.nl

DATUM ONDERZOEK	
Start	13/10/2005: Na accordering van het Programma van Eisen
Duur	Afhankelijk van de sloopwerkzaamheden beneden maaiveld

* Vaak is bij het opstellen van een PvE het uitvoerend bedrijf of instelling (nog) niet bekend; bij de melding ex art. 41 Mw is dit echter wel het geval. Op laatstgenoemd moment moet dit onderdeel zijn ingevuld

BASISGEGEVENS	
Projectnaam	Sittard, Kerkstraat 33
Provincie	Limburg
Gemeente	Sittard-Geleen
Plaats	Sittard
Toponiem	Kerkstraat
Gemeente code	
Kaartblad	68D
X-centrumcoördinaat	190.217
Y-centrumcoördinaat	334.873
Kadaster-nr.	Gemeente Sittard sectie H nummer 219
CMA/AMK-status	Nvt
CAA-nr.	Nvt
CMA-nr.	Nvt
ARCHIS-monument-nr.	Nvt
ARCHIS-waarnemings-nr.	
CIS-code (onderzoeksmeldingsnummer)	
Oppervlakte plan- of onderzoeksgebied	Ca. 625 m ²
Huidig grondgebruik	Het plangebied is sinds 1923 grotendeels bebouwd.

PERIODE(N)	COMPLEXTYPE(N)
Vroege prehistorie (paleo/meso/neo)	Onbekend
Late prehistorie (brons/ijzer)	Onbekend;
Romeinse tijd	Mogelijk Romeinse resten in relatie tot een villa die ten westen van het plangebied is aangetoond.
Middeleeuwen (vroeg/laat/NT)	Onbekend

1. Doel en reden van het onderzoek	
Doel	Het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden tijdens niet-archeologische graafwerkzaamheden binnen het plangebied.
Reden	De bestaande pand zal worden gesloopt om plaats te maken voor nieuwbouw waarbij de bestaande funderingen en onderkeldering verwijderd zal worden.
Selectiebesluit (alleen na IVO)	Archeologisch advies nr.: MA05a03

2. Resultaten van het tot dusver uitgevoerde onderzoek	
Administratieve gegevens	
Bureauonderzoek	
Uitvoerder	Wergroep Archeologie Sittard. Heemkundevereniging "de Lembergh" NB: dit rapport is niet gemaakt met de bedoeling een bureau-onderzoek te zijn voor dit plangebied, en mag ook niet als zodanig worden beschouwd. Het zet wel alle romeinse zaken op een heldere manier bij elkaar, in die zin kan er wel naar verwezen worden en kan het ook als basis dienen voor deze begeleiding. Maar het is geen bureau-onderzoek in de zin van de KNA.
Uitvoeringsperiode	Augustus 2005
Publicatie	Ries van Doorn, 2005. Romeins Broeksittard. Samenvatting van meldingen, metingen en misverstanden.
Overig onderzoek	
Uitvoerder	
Uitvoeringsperiode	
Uitvoeringsmethode	
Publicatie	
Bewaarplaats van vondsten en documentatie:	
Resultaten: landschappelijke en aardwetenschappelijke context	
Huidig grondgebruik; (sub) recente ingrepen en verstoringen	Het plangebied bestaat voornamelijk uit bebouwing die in 1923 is opgericht met latere uitbreidingen. De fundering en gedeeltelijke onderkeldering hebben het bodemarchief reeds gedeeltelijk verstoord; waarschijnlijk respectievelijk tot 60 en 200 cm -mv.
NAP-hoogte maaiveld	Ca. 46 m +NAP
Fysiek-landschappelijke, geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken	
Cultuurlandschappelijke en historisch-geografische kenmerken	Nvt
Resultaten: perioden en sites	
Regionale archeologische context	Plangebied ligt in directe omgeving van waarnemingen aan de Kerkstraat 3-5 betreffende een Romeins villacomplex waarbij funderingen met keien in harde

	specie met boog (ontlastingsboog of ingang hypocaust) en begeleidende vondsten (imbrices, tegulae, zandsteen, leisteen, basaltlava, tufsteen, spijkers houtskool, een dierlijke tand en aardewerk) werden aangetroffen (Archiswaarnemingsnummers 38409 en 52413)
Aard en ouderdom van de vindplaats	Villacomplex uit de Romeinse tijd
Gaafheid en conservering (structuren, sporen, vondsten, paleo-ecologische resten)	Onbekend
Begrenzings en oppervlakte van de <u>totale</u> vindplaats (dus ook <u>buiten</u> het plangebied)	Onbekend
Begrenzing en oppervlakte van (het deel van) de vindplaats <u>binnen</u> het plangebied	Onbekend
Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen	Onbekend maar waarschijnlijk onmiddellijk onder de bouwvoor of het vloerniveau.
Archeologische verwachting op basis van het vooronderzoek	
Structuren en sporen	Onbekend
Artefacten: anorganisch	Aardewerk, metaal, bot en bouw materiaal
Artefacten: organisch	Onbekend
Paleo-ecologische resten	Onbekend
Complexiteit	Standaard

3. Vraagstelling	
Onderzoekskader, relatie met NOA, synergie	Nvt
Onderzoeksvragen	Zijn binnen het plangebied archeologische waarden/vindplaatsen aanwezig? Zo ja, wat is de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden/vindplaatsen? Wat is de omvang van deze vindplaatsen binnen het plangebied? Tot welk complex type behoren deze vindplaatsen? Zijn binnen het plangebied resten van of aanwijzingen voor een Romeins villacomplex aanwezig? Worden de archeologische vindplaatsen door de toekomstige nieuwbouw bedreigd?
Aanbevelingen	
Beperkingen	

4. Veldwerk	
Strategie	Het doen van waarnemingen tijdens niet-archeologische graafwerkzaamheden; namelijk de sloop van de bestaande bebouwing en/of de ontgraving van de bouwput.
Methoden en technieken	Gegevens worden verzameld om een uitspraak te kunnen doen over de aard, omvang, periode en kwaliteit van de waargenomen archeologische waarden. De mogelijkheden daarvoor worden bepaald door de aard, omvang en snelheid van de bodemversturende activiteit en de mogelijkheden daarbinnen voor archeologische begeleiding. De uitvoerder van de sloopwerken, de firma Hamanz Handel BV, Gasthuistraat 16, 6136 KS Sittard, dient de begeleidende archeologen doende ruimte en tijd te geven voor noodzakelijke documentatie en ook bij de uitvoering van de sloopwerken eventuele aanwijzingen van de begeleidende archeoloog op te volgen bij het aantreffen van archeologische waarden. Voor de uitvoering dient de uitvoerder van de sloopwerken te beschikken over een graafmachine met platte bak.
Artefacten: anorganisch	Zie methoden en technieken
Artefacten: organisch	Zie methoden en technieken
Paleo-ecologische resten	Zie methoden en technieken
Beperkingen	De grond is licht verontreinigd: klasse 1T. De opdrachtnemer dient de geldende veiligheidsvoorschriften toe te passen.

5. Uitwerking en conservering	
Analyse fysische geografie	Nvt
Structuren en grondsporen	Alle verzamelde gegevens dienen te worden uitgewerkt om de omvang, de aard, de ouderdom en de fysieke kwaliteit van de vindplaats te bepalen.
Artefacten: anorganisch	Alle vondstcategoriën dienen uitgewerkt te worden om de omvang, de aard, de ouderdom en de fysieke kwaliteit van de vindplaats te bepalen.
Artefacten: organisch	Zie artefacten: anorganisch
Paleo-ecologische resten	Enkel waardering indien noodzakelijk om de omvang, de aard, de ouderdom en de fysieke kwaliteit van de vindplaats te bepalen.
Beeldrapportage (objecttekeningen, foto's, kaarten, e.d.)	
Conservering geselecteerd materiaal	

(zie CvAK-leidraad nr. 1)	
Beperkingen	Indien vondsten geconserveerd/gerestaureerd dienen te worden dient eerst overleg plaats te vinden met de opdrachtgever en het bevoegd gezag.

6. Eindproduct: rapportage en deponering

Te leveren product	Voorlopig verslag twee weken na beëindigen veldwerk (AB05). Eindrapport conform KNA 2.2 (AB08)
Inhoud eindrapport	Eindrapport conform KNA 2.2 (AB08).
Verschijsing en oplaag eindrapport	Het rapport dient binnen 8 weken na de afronding van het veldwerk in conceptvorm gereed te zijn. Het eindrapport dient in 5 exemplaren aangeleverd te worden aan de opdrachtgever en het bevoegd gezag en één exemplaar aan de ROB.
Deponering	Conform KNA 2.2 en de voorwaarden van het Provinciaal Depot van Limburg Centre Céramique Postbus 1992 6201 BZ Maastricht contactpersoon: Béatrice de Fraiture
Beperkingen	

7. Randvoorwaarden

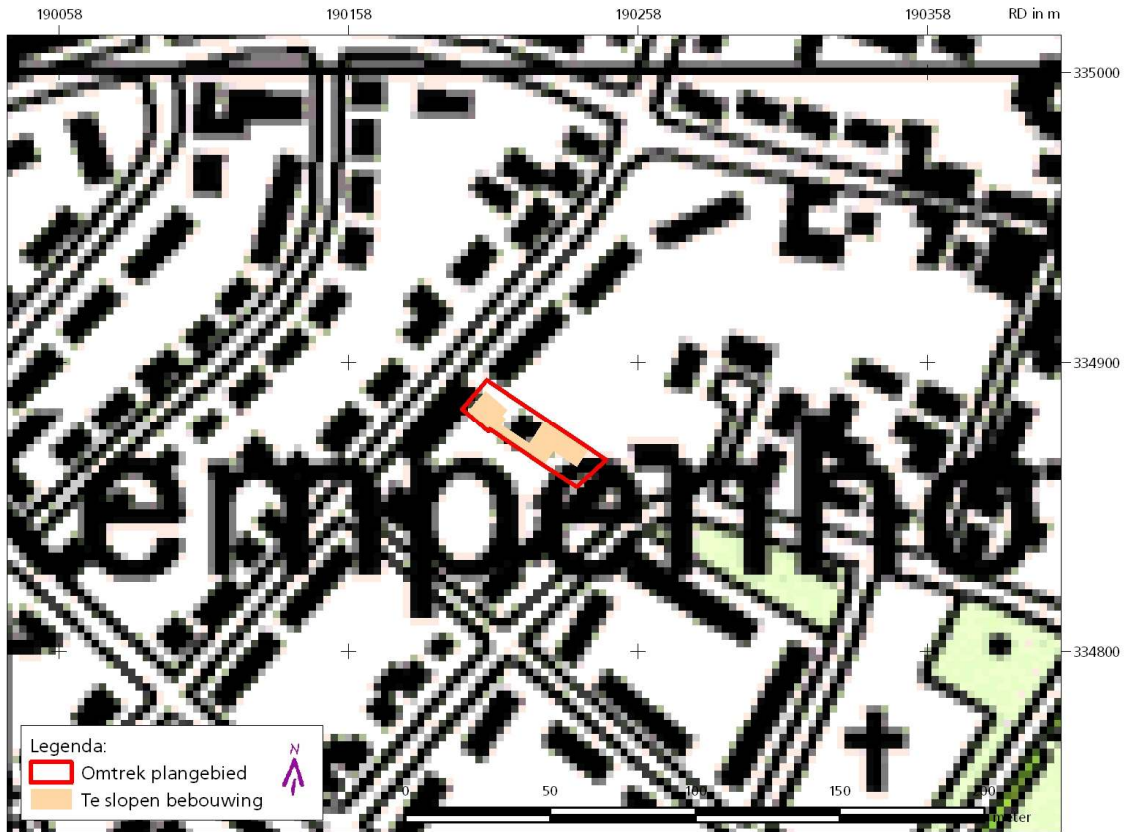
Personele randvoorwaarden	Het onderzoek moet verricht worden door een door het CvAK gecertificeerd archeologisch bedrijf en conform de KNA 2.2. Het onderzoek moet uitgevoerd worden door een veldteam geleid door een medior-archeoloog met kennis van de Romeinse tijd.
Uitvoeringsperiode opleveringstermijn veldwerk	en Vanaf 13/10/2005 Duur: afhankelijk van de sloopwerkzaamheden. Datum veldwerk voor een week aanvang werkzaamheden doorgeven aan gemeentelijke archeoloog Sittard-Geleen
Uitvoeringscondities veldwerk	De toegankelijkheid, betredingstoestemming en het milieुरapport wordt door de opdrachtgever geregeld. De opdrachtnemer neemt kennis van de geldende veiligheidsvoorschriften.
Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg, en evaluatie	In afstemming met en met goedkeuring van de opdrachtgever dient vastgesteld te worden wie toezicht op de werkzaamheden houdt en hoe de verantwoordelijkheden zijn. Hiervan wordt het bevoegd gezag in kennis gesteld. Deze procedures dienen vastgelegd te worden in een werkoverleg, voor wijziging programma van eisen, voor toekenning van meer- of minderwerk.
Selectieprocedure tijdens het veldwerk (i.h.b. bij archeologische begeleiding)	
Uitvoeringsperiode opleveringstermijn eindrapport	uitwerking; (concept) Het basisrapport dient uiterlijk binnen 8 weken na de afronding van het veldwerk in conceptvorm gereed te zijn. Dit dient ter beoordeling voorgelegd te worden aan de opdrachtgever en het bevoegd gezag.
Termijn overdracht van vondsten, monsters en documentatie	Uiterlijk 2 maanden na inzending van het standaardrapport, conform specificatie aanleveren vondsten en monsters (DS02), KNA 2.2 (1 april 2005)
Procedure toetsing eindproduct door bevoegd gezag	De uitvoerder overhandigt na goedkeuring van het conceptrapport aan het bevoegd gezag het eindrapport en de bewijzen van overdracht van vondsten en documentatie. Het eindrapport dient altijd binnen twee jaar na afronding van het veldwerk opgeleverd te worden.

8. Wijzigingen na evaluatie

Wijzigingen tijdens het veldwerk	Bij het aantreffen van potentieel behoudenswaardige archeologische waarden wordt onmiddellijk het bevoegd gezag geïnformeerd i.v.m. eventuele op basis daarvan noodzakelijke vervolgacties.
Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk	
Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering	Indien vondsten geconserveerd/gerestaureerd dienen te worden dient eerst overleg plaats te vinden met de opdrachtgever en het bevoegd gezag.

9. Literatuur en bijlagen

Literatuur	Ries van Doorn, 2005. Romeins Broeksittard. Samenvatting van meldingen, metingen en misverstanden. Gemeente Sittard, 1998. Historisch onderzoek Kerkstraat Milieutechnisch adviesbureau Heel BV, 1998. Verkennend bodemonderzoek van een locatie gelegen aan de Kerkstraat 33 te Sittard. M. Aarts, archeologieadvies MA05a03 dd. 15/2/2005
Lijst van bijlagen	Plangebied op topografische ondergrond

Plangebied op topografische ondergrond

Bijlage 2: Overzicht archeologische perioden

Periode		Code
Paleolithicum	Tot 8800 vC	PALEO
Paleolithicum Vroeg	Tot 300.000 C14	PALEOV
Paleolithicum Midden	300.000 - 35.000 C14	PALEOM
Paleolithicum Laet	35.000 C14 – 8800 vC	PALEOL
Mesolithicum	8800 – 5300 vC	MESO
Mesolithicum Vroeg	8800 – 7100 vC	MESOV
Mesolithicum Midden	7100 – 6450 vC	MESOM
Mesolithicum Laet	6450 – 5300 vC	MESOL
Neolithicum	5300 – 2000 vC	NEO
Neolithicum Vroeg	5300 – 4200 vC	NEOV
Neolithicum midden	4200 – 2850 vC	NEOM
Neolithicum Laet	2850 – 2000 vC	NEOL
Bronstijd	2000 – 800 vC	BRONS
Bronstijd Vroeg	2000 – 1800 vC	BRONSV
Bronstijd Midden	1800 – 1100 vC	BRONSM
Bronstijd Laet	1100 – 800 vC	BRONSL
IJzertijd	800 – 12 vC	IJZ
IJzertijd Vroeg	800 – 500 vC	IJZV
IJzertijd Midden	500 – 250 vC	IJZM
IJzertijd Laet	250 – 12 vC	IJZL
Romeinse Tijd	12 vC – 450 AD	ROM
Romeinse Tijd Vroeg	12 vC – 70 AD	ROMV
Romeinse Tijd Midden	70 – 270 AD	ROMM
Romeinse Tijd Laet	270 – 450 AD	ROML
Middeleeuwen	450 – 1500 AD	XME
Middeleeuwen Vroeg	450 – 1050 AD	VME
Middeleeuwen Laet	1050 – 1500 AD	LME
Nieuwe Tijd	1500 – heden	NT
Nieuwe Tijd A	1500 – 1650 AD	NTA
Nieuwe Tijd B	1650 – 1850 AD	NTB
Nieuwe Tijd C	1850 – heden	NTC
Onbekend		XXX

Bijlage 3: Overzicht geologische perioden

Periode			C-14 jaren voor heden
Holoceen	Postglaciaal		10.000 – heden
			10.000 – heden
		Subatlanticum	3.000 – heden
		Subboreaal	5.000 – 3.000
		Atlanticum	5.000 – 7.500
Pleistoceen	Weichselien	Boreaal	9.000 – 7.500
		Preboreaal	9.000 – 10.000
			2,3 mlj – 10.000
			75.000 – 10.000
	Eemien	Late Dryas	11.000 – 10.000
		Allerød	12.000 – 11.000
		Bolling	13.000 – 12.000
			100.000 – 75.000
Saalien		250.000 – 100.000	